

Olsztyn, 6 czerwca 2019 r.

Dr hab. Henryk Lelusz, prof. UWM
Katedra Rachunkowości
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Marka Jaształa

pt. „Kierunki modyfikacji audytu wewnętrznego w jednostkach organizacyjnych policji” napisanej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Kazimiery Winiarskiej

1. Ocena formalna i merytoryczna rozprawy

Przedmiotem niniejszej recenzji jest dysertacja doktorska w zakresie kierunków doskonalenia audytu wewnętrznego w jednostkach organizacyjnych policji w Polsce.

W opinii recenzenta, podjęty temat jest ważny zarówno dla rozwoju nauki jak i praktyki społeczno-gospodarczej przede wszystkim dlatego, że dotyczy aktualnych zagadnień związanych z wdrażaniem nowoczesnych metod zarządzania gospodarką a w tym także sektorem finansów publicznych, do których należy policja. Audyt wewnętrzny obejmuje swoim zakresem wszystkie aspekty działalności jednostek budżetowych. Jest systemem złożonym, w ramach którego dokonuje się diagnozowania procesów zarządzania, procedur oraz mechanizmów kontroli.

Rozprawa liczy 217 stron tekstu, w tym 58 tabel, 38 wykresów, 3 schematów i jednej mapki. Na podkreślenie zasługuje obszerna bibliografia składająca się z 105 pozycji literatury, w tym 25 opracowań obcojęzycznych głównie angielskich. Ponadto w pracy wykorzystano regulacje prawne w postaci ustaw o finansach publicznych, rozporządzeń oraz komunikatów ministra Finansów dotyczących sposobu i trybu przeprowadzania audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych a także kodeksu etyki autora wewnętrznego. Wśród pozycji literatury wskazano również 24 aktualnych źródeł

internetowych odnoszących się do różnych aspektów funkcjonowania audytu wewnętrznego w kraju oraz wybranych krajach Unii Europejskiej.

Układ i struktura pracy tworzy logiczną całość. Składa się z 5 rozdziałów w tym 4 do 5 podrozdziałów. Każdy rozdział liczy od 35 do 40 stron tekstu wzbogaconego tabelami i wykresami. Rozdziały merytoryczne poprzedzone są wstępem, w którym autor prezentuje krótki i zwięzły rys historyczny rozwoju audytu wewnętrznego w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem jego roli i znaczenia w Policji.

We wstępie do pracy określono główny cel badań oraz 5 celów szczegółowych. Głównym celem badań była „weryfikacja zasad audytu wewnętrznego, a także ustalenie dotychczasowych zakresów funkcjonowania audytu wewnętrznego”.

Wydaje się, że główny cel badań jest zbyt zachowawczy i asekuracyjny. Ogranicza się bowiem do stwierdzenia faktów (ex post) nie podejmując chociażby próby zaproponowania zmian w tym zakresie na przyszłość (ex ante).

Jednak w celach szczegółowych autor idzie krok naprzód wypracowując z powodzeniem wzorcowy model audytu wewnętrznego mogącego znaleźć praktyczne zastosowanie w jednostkach organizacyjnych Policji.

Hipoteza główna została sformułowana poprawnie. Stwierdza się w niej, iż audyt wewnętrzny w Policji, pomimo kilkunastu lat funkcjonowania, wymaga doskonalenia w zakresie ujednoczenia pomiaru dokonań i potwierdzenia jego skuteczności przez kierownictwa komend. Cztery hipotezy szczegółowe stanowią rozwinięcie hipotezy głównej wskazując na potrzebę pełniejszego wykorzystania wiedzy, umiejętności i doświadczenia audytorów wewnętrznych w zakresie czynności doradczych przez kierownictwa Komend Policji.

Na stronie 7 autor używa niefortunnego stwierdzenia, iż podmiotem badań jest 17 Komend Policji szczebla wojewódzkiego oraz Komenda Główna Policji. Otóż cytowane

wyżej Komendy były podmiotami badań, zaś rola i znaczenie audytu wewnętrznego w tychże jednostkach była przedmiotem badań autora rozprawy.

Zastosowane w pracy metody badawcze oceniam jako trafne w stosunku do przyjętego celu badań oraz hipotez badawczych. Na podkreślenie zasługuje szeroki przegląd literatury przedmiotu głównie krajowej a także badania ankietowe. Kwestionariusze ankiet (znajdujące się na końcu pracy jako załączniki) adresowane były do audytorów oraz kierowników jednostek Policji, w których respondenci wyrażali swoje opinie na temat umocowania prawnego audytu wewnętrznego, organizacji oraz obszarów jego działalności, zrealizowanych zadań audytowych a także ocenę dotychczasowego funkcjonowania audytu wewnętrznego z punktu widzenia audytorów oraz Komendantów Wojewódzkich Policji. Bardzo ważne były opinie respondentów na temat zmian formalno-prawnych oraz organizacyjnych, które należałoby w przyszłości wprowadzić aby zwiększyć użyteczność audytu wewnętrznego w procesie kontroli oraz efektywnego zarządzania jednostkami policji. Opinie powyższe oraz analizy porównawcze funkcjonowania audytu wewnętrznego (w tym analiza SWOT) umożliwiły autorowi rozprawy opracowanie poprawnego w mojej ocenie wzorcowego modelu strategii rozwoju audytu wewnętrznego w polskiej Policji.

2. Uwagi szczegółowe dotyczące ocenianej rozprawy

Pewne wątpliwości recenzenta budzą poniższe kwestie ogólne oraz szczegółowe stwierdzone w trakcie czytania ocenianej pracy, których wskazanie ma głównie na celu pobudzenie do refleksji a może nawet ustosunkowanie się doktoranta podczas publicznej obrony pracy doktorskiej.

Po pierwsze autor pracy niemalże powszechnie używa określenia „ilość” np. respondentów, odpowiedzi, zadań audytowych zamiast liczba respondentów, odpowiedzi, opinii, itp. Otóż moim zdaniem określenia „ilość” winno się używać w odniesieniu do rzeczy, zjawisk i zachowań niepoliczalnych, np. ilość ziaren piasku na plaży. Natomiast w stosunku

do rzeczy, zjawisk, wypowiedzi policzalnych należy posługiwać się wyrazem liczba np. liczba plażowiczów, liczba wypowiedzi, opinii itp.

Po drugie w pracy zbyt często występuje powtarzanie tych samych informacji liczbowych w tabelach i wykresach. Przykład tabela 4.13 oraz wykres 4.24. Ma to sens wówczas, gdy tabela zawiera nazbyt dużo liczb przez co jest mało czytelna, wówczas można najistotniejsze dane zaprezentować na wykresie, diagramie lub innej formie rysunku. Powtarzanie tych samych danych liczbowych w tabelach i wykresach niepotrzebnie zwiększa jedynie objętość stronicową pracy.

Po trzecie w pracach naukowych coraz powszechniej używa się uniwersalnej nazwy polskiej rysunek lub łacińskiej rycina zamiast wykresu. Rysunek może być przedstawiany w formie wykresu, diagramu, słupków, kółek itp.

Po czwarte stwierdzono rozbieżności w zbiorowej ocenie audytu wewnętrznego przez komendantów jednostek Policji w 2017 roku zawartej w tabeli 4.13 a komentarzem do tej tabeli zawartym w tekście na stronie 144. Skąd ta rozbieżność w odsetkach wypowiedzi?

Ostatnia uwaga dotyczy rozbieżności co do lat przeprowadzenia badań ankietowych. Z metodyki badań wynika, że respondenci wypełnili ankiety w roku 2008 oraz 2018. Tymczasem w niektórych tabelach i rysunkach prezentowane są dane z roku 2017. Przykład: tabela 4.13 i wykres 4.24. Jest to pomyłka w druku czy inny powód?

Reasumując pragnę podkreślić, że wskazane w niniejszej recenzji pewne uchybienia lub sformułowania (czasami o charakterze dyskusyjnym) nie umniejszają bardzo wysokiej wartości merytorycznej i jednoznacznie pozytywnej oceny pracy, zarówno w warstwie teoretycznej jak i empirycznej. Rozprawa doktorska została napisana poprawnie pod względem stylistycznym oraz metodologicznym i stanowi wartościowe opracowanie naukowe.

3. Ocena kwalifikacyjna

Ogólnie oceniam przedłożoną do zrecenzowania rozprawę doktorską mgr Marka Jaształa jest jednoznacznie pozytywną. Wysoko oceniam przede wszystkim:

- a) sformułowanie oryginalnego problemu badawczego, wartościowego pod względem poznawczym i naukowym,
- b) wybór adekwatnej do celu badań metodyki badawczej uwzględniającej zarówno bogatą literaturę przedmiotu jak i badania własne w postaci oryginalnych ankiet skierowanych do trafnie wybranych grup respondentów,
- c) wskazanie kompetentnym decydom kierunków zmian w funkcjonowaniu audytu wewnętrznego w jednostkach organizacyjnych Policji zmierzających do pełniejszego jego wykorzystania w efektywnym zarządzaniu Policją w Polsce.

Rozprawa doktorska mgr Marka Jaształa pt. „Kierunki modyfikacji audytu wewnętrznego w jednostkach organizacyjnych Policji” przygotowana pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Kazimiery Winiarskiej spełnia wszystkie kryteria aby stać się podstawą do uzyskania stopnia naukowego doktora. W związku z tym wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

